

PODSUMOWANIE SPOTKAŃ EWALUACYJNYCH DOTYCZĄCYCH DĄBROWSKIEGO BUDŻETU PARTYCYPACYJNEGO NA ROK 2014

Autorka: Ewa Stokłuska, Pracownia Badań i Innowacji Społecznych
„Stocznia”

WPROWADZENIE

Poniższe opracowanie zawiera podsumowanie spotkań z mieszkańcami przeprowadzonych w ramach ewaluacji pierwszej edycji Dąbrowskiego Budżetu Partycypacyjnego (DBP), przeprowadzonego w Dąbrowie Górniczej w 2013r. Na treść niniejszego dokumentu składają się przede wszystkim wnioski z dwóch dedykowanych otwartych spotkań ewaluacyjnych, które odbyły się w dniach 10 i 30.12.2013r. w siedzibie Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej i w których wzięło udział 49 osób – mieszkańców miasta, którzy zaangażowali się na różnych etapach w przebieg procesu (były wśród nich także osoby, które samodzielnie złożyły projekty oraz takie, których projekty zostały ostatecznie wybrane w głosowaniu do realizacji w 2014r.). Spotkania stanowiły część szerszego procesu ewaluacji i namysłu nad kształtem procedury DBP, podjętej przez organizatorów procesu – pracowników Urzędu Miejskiego (UM) i władze Dąbrowy Górniczej. W procesie tym Urząd korzystał ze wsparcia przedstawicielki Pracowni Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, organizacji specjalizującej się w działaniach partycypacyjnych, a wcześniej zaangażowanej m.in. w konsultowanie modelu DBP.

Tam, gdzie pojawiały się wspólne wątki, w poniższe zestawienia wniosków wpleciono również uwagi ze spotkań z mieszkańcami przeprowadzonych w ramach projektu „Lider Senior”, prowadzonego przez Stowarzyszenie Civitas, które zostały przekazane do Biura Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej. W ramach ww. projektu odbyło się 6 spotkań z mieszkańcami dzielnic Aleje, Łęknice, Manhattan, Mydlice, Reden i Śródmieście.

UKŁAD DOKUMENTU

Zebrane na spotkaniach uwagi i komentarze, które opisano w niniejszym dokumencie, odnosiły się przede wszystkim do tzw. operacyjnego wymiaru procesu DBP, czyli sposobu jego zorganizowania i przebiegu. Na podstawie wypowiedzi uczestników spotkań sformułowano również kilka spostrzeżeń odnoszących się do poziomu strategicznego (celów)

Opracowanie powstało w ramach projektu „Obywatelska Dąbrowa” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

całego procesu DBP, które zamieszczono pod koniec dokumentu (patrz: Ogólne obserwacje). Bardziej szczegółowych wniosków na tym poziomie dostarczy ewaluacja wewnętrzna planowana w obrębie Urzędu Miejskiego, a więc przede wszystkim próba odpowiedzenia sobie na pytania o stopień realizacji celów postawionych dla procesu przed jego uruchomieniem przez osoby odpowiedzialne za organizację DBP i zaangażowane bezpośrednio w jego realizację.

Poniżej przedstawiono wnioski ze spotkań w podziale na poszczególne etapy procesu DBP oraz z wyróżnieniem tych, które odnosiły się przekrojowo do ogólnych założeń procesu. Dla każdego etapu wnioski uporządkowano w układzie zestawiającym ze sobą **uwagę/element procesu, który uczestnicy uznali za wymagający zmiany** oraz **proponowany kształt takich zmian** (czasem kilka możliwych scenariuszy). Tam, gdzie było to możliwe, wyróżniono osobno **rekomendacje**, czyli propozycje zmian, które zostały uznane za wspólne i uzyskały ogólną aprobatę uczestników spotkań lub propozycje rozwiązań dla wybranych kwestii proponowane przez autorkę opracowania w oparciu o rozwiązania podobnych kwestii stosowane w innych miastach, z uwzględnieniem ogólnego kierunku sugestii wyrażonych przez większość uczestników spotkań.

Dopełnienie uwag ze spotkań ewaluacyjnych stanowić będą komentarze do procesu DBP, które wpłyną bezpośrednio do Biura Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej UM w toku procesu i bezpośrednio po jego zakończeniu. Ogół zebranych w ten sposób opinii stanowić będzie materiał wyjściowy do wypracowania propozycji zmian w modelu DBP 2015, który zostanie przygotowany przez Biuro Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej i zaprezentowany w dniu 20.01.2014r., a następnie poddany konsultacjom społecznym i ostatecznie wniesiony jako projekt uchwały ws. DBP 2015 pod obrady Rady Miejskiej, co jest planowane na 5.02.2014r.

WNIOSKI ZE SPOTKAŃ EWALUACYJNYCH

I. AKCJA INFORMACYJNO-EDUKACYJNA

UWAGI	PROPOZYCJE ZMIAN
<ul style="list-style-type: none"> Akcja promocyjna mogłaby być szersza i lepiej nagłośniona – część uczestników spotkań uważała, że zbyt wielu mieszkańców nie słyszało 	<ul style="list-style-type: none"> Akcja informacyjna powinna być rozplanowana i prowadzona przez cały czas trwania procedury DBP, w tym szczególnie intensywnie na

Opracowanie powstało w ramach projektu „Obywatelska Dąbrowa” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

<p>w ogóle o DBP.</p> <ul style="list-style-type: none"> Podzielone zdania na temat skuteczności zastosowanych metod komunikowania. 	<p>dwóch etapach – zgłaszania projektów oraz głosowania na projekty o realizacji.</p> <ul style="list-style-type: none"> Podzielone zdania na temat potrzeby stosowania wielkoformatowych nośników, np. billboardów, versus położenia nacisku przede wszystkim na formy bezpośredniego dotarcia.
<p>Więcej informacji przekazywanych przez instytucje, np. spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe</p>	<p>Większe zaangażowanie w informowanie administracji osiedlowych, np. poprzez dostarczenie im materiałów informacyjnych do bezpośredniej dystrybucji.</p> <p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>Warto położyć nacisk na wszelkie formy bezpośredniego dotarcia z informacją do mieszkańców, w tym np. możliwości dystrybuowania materiałów informacyjnych (np. plakatów) w instytucjach publicznych, ale też obiektach prywatnych, których właściciele mogą być skłonni przyłączyć się do promocji DBP (np. lokalnych sklepach osiedlowych czy punktach usługowych) oraz w obiektach i na tablicach informacyjnych należących do spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych.</p>
<p>Potrzeba większej liczby bezpośrednich spotkań informacyjnych z mieszkańcami</p>	<p>Dodatkowe spotkania, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> spotkania w instytucjach, m.in. szkołach i przedszkolach oraz dystrybucja plakatów i ulotek na ich terenie i za ich pośrednictwem informowanie o procesie przy okazji różnych wydarzeń lokalnych, np. kulturalnych, sportowych
<p>Brak zaangażowania radnych w działania promujące DBP</p>	<p>Jakaś bardziej systemowa, zorganizowana forma zaangażowania radnych miejskich w promocję procesu.</p>

Opracowanie powstało w ramach projektu „Obywatelska Dąbrowa” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

	<p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>W kolejnym roku warto zorganizować spotkanie informacyjne o charakterze szkoleniowym dla radnych miejskich, na którym nie tylko zostaną zapoznani dokładnie ze szczegółami procedury DBP, ale też zachęćeni do zaangażowania się w promocję procesu. Można im np. zaproponować, by zorganizowali w swoich okręgach dodatkowe spotkania informacyjne z mieszkańcami na temat procesu i zachęćali ich do przygotowywania projektów.</p>
Problem z dotarciem z informacją do domów wolnostojących	<p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>Warto pomyśleć nad dodatkowymi formami dotarcia do mieszkańców terenów o charakterze „niemiejskim”, gdzie przeważa zabudowa jednorodzinna i nie ma np. takich kanałów dotarcia jak możliwość powieszenia plakatów na klatce schodowej czy w windzie. Być może warto rozważyć druk pewnej ilości ulotek/druków bezadresowych, które można by dystrybuować na terenach takich dzielnic.</p>
W kolejnym roku dodatkową formą promocji może być informowanie po realizacji, że dane projekty były sfinansowane z DBP.	Tabliczki informacyjne przy inwestycjach zrealizowanych z DBP, że projekt powstał właśnie w ramach tej procedury.
Sprzeciw wobec nadmiernego wydawania pieniędzy na samą promocję procesu – żeby koszty jego obsługi nie stały się nieproporcjonalnie wysokie wobec kwot, które stanowią sam jego przedmiot.	
Pozytywne oceny działań promocyjnych w Internecie – przede wszystkim ładna, czytelna strona www oraz dobrze	

prowadzony profil w serwisie Facebook.	
POZOSTAŁE REKOMENDACJE	
<ul style="list-style-type: none"> • Akcja informacyjna powinna być możliwie szeroka i zakładać duże zróżnicowanie kanałów dotarcia, w tym zmapowanie i wykorzystanie różnych kanałów, o których wiadomo, że są szczególnie skuteczne w docieraniu do pewnych wyodrębnionych grup mieszkańców (np. seniorów, młodzieży, osób niepełnosprawnych, rodziców małych dzieci, mieszkańców dużych bloków). Wiedzę na ten temat warto zebrać wewnątrz Urzędu, ale też wśród aktorów (osób/organizacji/institucji), którzy pracują z różnymi grupami mieszkańców i mogą być najlepiej zorientowani, jakie kanały sprawdzają się w ich przypadku. • Uwagi do akcji informacyjnej pojawiać będą się zawsze, zawsze będą też różnice z zdaniach np. na temat tego, czy warto zgłaszać DBP na takich nośnikach jak billboardy (dla części osób są one skutecznym kanałem, dla innych – nadmiernym wydatkiem). Ostateczna decyzja powinna znajdować oparcie w szczegółowo wyliczonych kosztach poszczególnych działań i ustalonej z góry granicy kosztów, którą organizator procesu wyznaczy jako górną granicę efektywności kosztów ponoszonych na działania promocyjne. • W ramach ewaluacji kolejnej edycji DBP należy spróbować dokonać oceny skuteczności poszczególnych kanałów komunikacji, np. w formie ankiety skierowanej do możliwie szerokiego grona mieszkańców, w której znajdzie się pytanie typu „Skąd dowiedział(a) się Pan(i) o DBP?”. Pozwoli to zorientować się w tym, na ile skuteczne były komunikaty zamieszczone w poszczególnych kanałach. 	

II. ZGŁASZANIE PROJEKTÓW

UWAGI	PROPOZYCJE ZMIAN
Nie wszyscy mieszkańcy wiedzieli o możliwościach konsultacji z urzędnikami	Nacisk na promowanie informacji o możliwości kontaktu z urzędnikami i uzyskania pomocy na tym etapie, np. promocja numerów telefonów/kontaktów do urzędników, którzy mogą pomóc przygotować kosztorys
Potrzeba spotkań, na których można by wspólnie przedyskutować propozycje projektów i wspólnie nad nimi pracować	Organizacja spotkań dla mieszkańców także przed/w fazie składania projektów, aby mogli wspólnie dyskutować o pomysłach i

Opracowanie powstało w ramach projektu „Obywatelska Dąbrowa” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

<p>(jeszcze przed etapem zgłaszania projektów)</p>	<p>priorytetach, ewentualnie „dogadać się” na wspólne składanie projektów <i>[postulat cieszący się poparciem wszystkich uczestników spotkania]</i></p> <p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>Zagwarantowanie przestrzeni na takie spotkania jeszcze przed lub na samym początku fazy zgłaszania projektów pozwoli mieszkańcom nie tylko zgłaszać projekty, ale autentycznie pochylić się wspólnie nad potrzebami dzielnicy – porozmawiać o priorytetach, zastanowić się, jakiego typu projekty są najbardziej potrzebne w pierwszej kolejności. W trakcie takich spotkań potencjalni wnioskodawcy mają szansę porozumieć się w sprawie wspólnego tworzenia projektów, ale też np. podjąć decyzje o rezygnacji z jakichś projektu w danym roku lub o połączeniu kilku podobnych pomysłów.</p> <p>Takie spotkania mogą mieć charakter warsztatowy i pozwolić chętnym osobom od razu na rozpoczęcie prac na przygotowywaniem wniosku.</p> <p>Nie muszą być one prowadzone przez Urząd Miejski – wystarczy, by zapewnił on przestrzeń (najlepiej w obiektach publicznych, np. lokalnej szkole czy bibliotece) i ogłosił datę i miejsce takiego spotkania na etapie pierwszych spotkań informacyjnych w ramach DBP. Prowadzenie samych spotkań może być zadaniem dla samych mieszkańców lub opcjonalnie organizacji pozarządowej wyłonionej w tym celu w specjalnym konkursie. Możliwym rozwiązaniem jest też</p>
--	--

	<p>np. ogłoszenie naboru na „społecznych moderatorów” takich spotkań – ich wyboru może dokonać np. dedykowana jednostka organizacyjna UM, odpowiedzialna za BP lub Rada Pożytku Publicznego; w każdym wariancie takiego wyboru należy zadbać o podanie odpowiednio wcześniej do wiadomości kryteriów oceny ewentualnych kandydatur na moderatorów i zadbać o przejrzystość procesu ich wyboru.</p>
<p>Jak zapewnić współpracę przy projektach z administracjami osiedla, żeby np. nie dublować ich zadań</p>	<p>Warunek dołączenia zgody/porozumienia o gotowości do współpracy w realizacji projektu już na etapie wniosku – tak, aby wnioskodawca od początku musiał porozumieć się z daną administracją w sprawie swojego pomysłu i ewentualnie uzgodnił projekt z planowanymi przez nią działaniami.</p>
<p>Wątpliwości dotyczące możliwość zgłaszania „konceptów”, a nie szczegółowych projektów (np. projekt „zagospodarowanie skweru”, który nie zawiera szczegółowej rozpiski planowanych elementów zagospodarowania danej przestrzeni, a jedynie kwotę, która powinna być na to wydatkowana) – powoduje to wątpliwości co do przejrzystości wyceny takich projektów.</p>	<p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>W przypadku takich projektów pomocne byłoby doprecyzowanie na poziomie wniosku, że ostateczny kształt realizacji zadania wskazanego w projekcie powinien być owocem procesu partycypacyjnego z udziałem mieszkańców, np. warsztatów planowania/projektowania przestrzeni.</p> <p>W przypadku, gdy taki projekt zostanie wybrany do realizacji w ramach DBP, dobrze, by UM zadbał o poinformowanie o dalszych losach i możliwości uszczegółowienia ostatecznego kształtu projektu także wnioskodawców, których pomysły dotyczyły tego samego obszaru lub miały podobny charakter, a nie wygrały w głosowaniu, aby mogli oni zaangażować się w proces współwymyślenia szczegółów realizacji projektu – może to być szansa, by</p>

	w ramach takiego uszczegółowienia udało się zrealizować także elementy ich projektów zgłoszonych w trakcie DBP.
<p>W kolejnym roku nie ogłaszać nowego procesu DBP, tylko realizować te, projekty, które zgłoszono w poprzednim, a się „nie załapały się” na dofinansowanie. (pojedynczy głos)</p>	<p><u>REKOMENDACJE</u> Co do zasady takie postępowanie nie mieści się w klasycznej procedurze BP: uzyskanie głosów poparcia dla wniosku na etapie składania go nie jest bowiem tożsame z poparciem mieszkańców wyrażonym bezpośrednio w procesie wyboru projektów do realizacji (głosowania) – w międzyczasie część z osób, które poparły złożenie wniosku mogła przekonać się do głosowania na inne projekty i nie można zakładać, że ich początkowe poparcie jest dowodem na ostateczną wolę realizacji tych projektów. Projekty, które nie zostały wybrane do realizacji w ramach danej procedury wyboru mogą zostać zgłoszone ponownie w ramach DBP w kolejnym roku.</p>
<p>Wątpliwości związane z podawaniem numeru PESEL; obawy z tym związane powodowały m.in. że niektórzy mieszkańcy nie chcieli składać podpisów poparcia pod projektami</p>	<p>Potrzeba wyraźnego zapewnienia o bezpieczeństwie danych i uzyskania zgody na ich przetwarzanie</p> <p><u>REKOMENDACJE</u> Formularz wniosku zgłoszeniowego (w części z danymi projektodawcy oraz w części z listą osób popierających) powinien zawierać wyraźny zapis stanowiący oświadczenie projektodawcy i osób składających poparcie pod projektem o wyrażeniu zgody na przetwarzanie ich danych osobowych celu realizacji DBP, np.</p> <p><i>Na podstawie z art. 7 pkt 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. nr 101, poz. 926</i></p>

	<p>ze zm.), wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych przez Prezydenta ... w celu realizacji budżetu partycypacyjnego w .... na rok .....,</p> <p>oraz zapis informujący o celu zbierania danych i regułach ich przechowywania i przetwarzania, np.</p> <p><i>Administratorem danych jest Prezydent ... z siedzibą w .... Dane osobowe przetwarzane są wyłącznie w celu realizacji budżetu partycypacyjnego w ... na rok ... i nie będą przekazywane innym odbiorcom. Osobie, której dane dotyczą, przysługuje prawo dostępu do treści jej danych oraz możliwość ich poprawiania. Podanie danych jest dobrowolne jednak bez ich podania nie jest możliwe uczestnictwo w procesie.</i></p>
<p>Trudności w sporządzaniu szacunkowego kosztorysu</p>	<p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>Udostępnienie szacunkowego „cennika” podstawowych kategorii wydatków miejskich na stronie internetowej DBP, np. informacji, ile średnio kosztuje budowa metra chodnika, ścieżki rowerowej czy postawienie ławki. Oczywiście informacje te wnioskodawcy mogą wyszukiwać sami, ale dostęp od początku procesu do takich szacunków obowiązujących w UM ułatwi na pewno części mieszkańcom prace nad wnioskami oraz pomoże w zorientowaniu się jeszcze na etapie opracowywani kosztorysu przez mieszkańca, jakimi cennikami postępuje się Urząd.</p>
<p>Zagrożenie lobbowaniem przez firmy/institucje</p>	<p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>Takiej ewentualności trudno jest bezpośrednio zapobiec na poziomie</p>

Opracowanie powstało w ramach projektu „Obywatelska Dąbrowa” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

	<p>regulacji procesu, ale pośrednio służy temu m.in. fakt, że ostateczny realizator projektów będzie wyłaniany w procedurze przetargowej, a na wniosków nie można wskazywać konkretnego wykonawcy danego projektu, którą to informację można wyraźnie komunikować w materiałach informacyjnych na temat procesu, np. w ramach FAQ na stronie internetowej.</p>
	<p>Wyłączenie możliwości składania wniosków przez radnych</p> <p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>Regulamin procesu DBP skonstruowany jest tak, że o skierowaniu projektów do realizacji (czyli w praktyce o ich wpisaniu do projektu uchwały budżetowej) decydują w praktyce mieszkańcy miasta w powszechnym głosowaniu. Trudno jest wskazać na taki element procesu, który bezpośrednio sugerowałby możliwość zachodzenia jakiejś formy konfliktu interesów, jeśli chodzi o zaangażowanie radnych w proces lub ich formalnego uprzywilejowania w toku procesu. W tym sensie trudno jest również znaleźć przekonującą podstawę dla pozbawienia radnych prawa do zgłaszania wniosków projektowych, które na mocy stosowych aktów prawa miejscowego przysługuje w procesie DBP wszystkim mieszkańcom miasta, którzy ukończyli 16 rok życia.</p>
	<p>Propozycja zawężenia zakresu tematycznego projektów <i>(pojedynczy głos)</i> <i>ALE: większość obecnych opowiedziała się za pozostawieniem dopuszczalnego zakresu</i></p>

	<i>tematycznego projektów jako tożsamego z pełnym katalogiem zadań własnych gminy</i>
	Ograniczenie możliwości zgłaszania projektów do 1 na osobę (<i>pojedynczy głos</i>) <i>ALE: postulat spotkał się ze sprzeciwem większości uczestników spotkania</i>

III. WERYFIKACJA I OPINIOWANIE PROJEKTÓW

UWAGI	PROPOZYCJE ZMIAN
<p>Dla części uczestników spotkań sposób weryfikacji projektów i informowania o wynikach tego etapu był niejasny</p> <p><i>ALE: inni uczestnicy mieli pozytywne doświadczenia ze współpracy z Urzędem w tej sprawie i nie mieli zastrzeżeń do informacji zwrotnej po tym etapie</i></p>	<p>Postulat, by zatrudnić „fachowców” do oceny wniosków (<i>pojedynczy głos</i>)</p> <p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>Co do zasady urzędnicy merytoryczni UM posiadają kompetencje w zakresie weryfikacji, a wnioskodawcy byli informowani o wątpliwościach dotyczących projektów, które pojawiały się na tym etapie.</p> <p>Pewną pomocą przygotowująca zawczasu wnioskodawców do możliwych zmian na etapie weryfikacji, zwłaszcza jeśli chodzi o weryfikację kosztorysów projektów, mogłoby być udostępnienie szacunkowego „cennika” podstawowych kategorii wydatków miejskich na stronie internetowej DBP (patrz: Zgłaszanie projektów), co pomoże w zorientowaniu się jeszcze na etapie opracowywani kosztorysu przez mieszkańca, jakimi cennikami posługuje się Urząd.</p>
<p>Zastrzeżenia co wiarygodności weryfikacji kosztorysów przez UM (<i>pojedynczy głos</i>)</p>	<p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>W przypadku takich wątpliwości należy wyraźnie poinformować wnioskodawcę o przysługujących mu możliwościach</p>

Opracowanie powstało w ramach projektu „Obywatelska Dąbrowa” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

<p>Wątpliwości, czy zadbano o to, by w przypadku projektów proponowanych do usytuowania na gruntach należących do wspólnoty mieszkaniowej, przed etapem głosowania wnioskodawca doprowadził do uzyskania zgody wspólnoty na taką realizację w formie wymaganej przez prawo uchwały przegłosowanej wielkością udziałów a nie liczbą mieszkańców; brak było wyraźnej informacji o takim wymogu, co spowodowało, że do dalszych etapów trafiały projekty, w przypadku których projektodawca nie zadbał o uzyskanie takiej zgody, co z kolei w przypadku wyboru takiego projektu do realizacji może grozić ostatecznie niemożliwością jego zrealizowania.</p>	<p>postępowania drogą administracyjną.</p> <p>Wymóg uzyskania takiej zgody na etapie zgłaszania projektów lub najpóźniej przed rozpoczęciem etapu głosowania.</p> <p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>Biorąc pod uwagę że uzyskanie zgody w takiej formie jest procesem długotrwałym, można zaproponować, że wnioskodawca w momencie składania wniosku musi posiadać wstępną deklarację zainteresowania realizacją projektu zarządu wspólnoty (rodzaj listu intencyjnego), natomiast do wyznaczonego dnia poprzedzającego głosowanie do Urzędu musi spłynąć dokument zaświadcający o przyjęciu przez daną wspólnotę stosownej uchwały w sprawie wyrażenia zgody na taką realizację, zgodnie z wymogami prawa. Biorąc pod uwagę długi czas zarezerwowany w modelu DBP na weryfikację i opiniowanie projektów, wydaje się, że wnioskodawcy będą mieli wystarczająco dużo czasu, by uruchomić procedurę uzyskiwania zgody wspólnoty w należyтым trybie. Można ustalić termin dostarczenia takich zgód do Urzędu Miasta z marginesem kilku dni poprzedzających etap głosowania, tak by UM mógł ustalić, czy wszystkie projekty, które wymagały takiej zgody zostały o nią uzupełnione i w oparciu o to przygotować ostateczny kształt list do głosowania w poszczególnych dzielnicach.</p> <p>W razie wyboru takiej procedury niezbędne będzie wyraźne komunikowania na etapie dyskusji o projektach, że projekty, które wymagają doniesienia ww. zgody znajdują</p>
---	--

Opracowanie powstało w ramach projektu „Obywatelska Dąbrowa” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

	<p>się na tych listach niejako „warunkowo”, tzn. przeszły pozytywnie weryfikację i opiniowanie w pozostałym zakresie, natomiast o ich znalezieniu się na liście w dniu rozpoczęcia głosowania zdecyduje dostarczenie w wyznaczonym terminie stosownego dokumentu.</p>
--	---

IV. DYSKUSJA NAD PROJEKTAMI

UWAGI	PROPOZYCJE ZMIAN
<p>Nie wszyscy mieszkańcy wiedzieli o możliwości łączenia projektów po fazie forów dzielnicowych</p>	<p>Szczególne informowanie o tej możliwości na spotkaniach forów dzielnicowych oraz np. w osobnym komunikacie mejlowym wysłanym do wszystkich projektodawców na tym etapie.</p>
<p>Brak możliwości obejrzenia wszystkich projektów (ze szczegółami) przed głosowaniem</p>	<p><u>REKOMENDACJE</u> Optymalnym rozwiązaniem byłoby stworzenie repozytorium projektów, które pozytywnie przeszły etap weryfikacji i opiniowania na stronie internetowej DBP. Oprócz list z tytułami projektów i ich ostateczną wyceną, mogłyby znaleźć się tam np. skany wniosków projektowych, co pozwalałoby na zapoznanie się ze szczegółami wszystkich projektów. Oczywiście taka prezentacja projektów musiałaby dotyczyć ich ostatecznych form, tj. po wprowadzeniu ewentualnych zmian na etapie weryfikacji.</p>
	<p>Komitety obywatelskie wspierające proces (np. prowadzenie spotkań, informowanie), ogólnie większe wsparcie obywateli/wolontariuszy dla procesu</p> <p><u>REKOMENDACJE</u></p>

Opracowanie powstało w ramach projektu „Obywatelska Dąbrowa” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

	<p>Warto zastanowić się nad jakąś formą szerszego zaangażowania mieszkańców w samą organizację i przebieg procesu, np. jako wolontariuszy, którzy mogli prowadzić dodatkowe dyżury w punktach konsultacyjnych lub jako osoby prowadzące dodatkowe spotkania informacyjne lub warsztaty wspólnego przygotowywania projektów. Z taką propozycją warto zwrócić się w pierwszej kolejności do lokalnych organizacji pozarządowych, rozpoznanych liderów lokalnych w poszczególnych częściach miasta, ale też np. autorów zwycięskich projektów z pierwszej procedury,.</p>
--	--

V. WYBÓR PROJEKTÓW/GŁOSOWANIE

UWAGI	PROPOZYCJE ZMIAN
<p>Zamieszanie wywołane zmianami w przyporządkowaniu do dzielnic na etapie zgłaszania i głosowania; błędne informacje o przyporządkowaniu (np. Osiedle Mydlice – ul. Dąbrowskiego)</p>	<p>Utrzymanie tego samego podziału dzielnic na wszystkich etapach</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Zbyt mało punktów do głosowania w dzielnicach – zbyt duża odległość do nich np. dla osób starszych, np. w dzielnicy Aleje • Brak wiedzy wśród mieszkańców na temat tego, że głos papierowy można było złożyć w dowolnym punkcie w mieście – niezależnie od dzielnicy, której dotyczył głos 	<p>Nacisk na informację o możliwości głosowania papierowego w dowolnym wyznaczonym w tym celu punkcie w mieście, niezależnie od dzielnicy, której dotyczy oddawany głos</p>
<p>Nie ograniczać terytorialnie możliwości głosowania</p>	<p>Możliwość głosowania w innej dzielnicy niż z zamieszkania</p>

Opracowanie powstało w ramach projektu „Obywatelska Dąbrowa” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

	<p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>Dodatkowych możliwości decydowania o realizacji projektów, które odpowiadają na potrzeby mieszkańcom miasta nie tylko w kontekście pojedynczych dzielnic i najbliższej okolicy miejsca zamieszkania dostarczy potencjalnie wprowadzenie modelu 2-stopniowego, w ramach którego możliwe będzie zgłaszanie i głosowanie na projekty o charakterze lokalnym i ogólnomiejskim (patrz: Ogólne zasady procesu)</p>
<p>Problemy z głosowaniem przez Internet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szczelność mechanizmu (np. brak automatycznej blokady ponownego głosowania), - skomplikowanie procedury i niewystarczające wyjaśnienie jej zawichości mieszkańcom (np. część osób nie zagłosowała ostatecznie, bo nie zorientowała się, że oprócz skorzystania z mechanizmu suwakowego należy jeszcze kliknąć link potwierdzający przesłany na adres e-mail; linki aktywujące trafiały do spamu) 	<p>Lepsze komunikowanie zasad głosowania przez Internet, np. konieczności potwierdzenia głosu przez kliknięcie linku przesłanego na adres e-mail</p> <p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>Można np. przygotować i zamieścić stronie DBP filmik-tutorial dot. obsługi systemu do głosowania przez Internet (w trybie „wodzenia myszką po ekranie”, z komentarzem z off-u, gdzie krok po kroku pokazane zostaną niezbędne kroki do wykonania przy głosowaniu w ten sposób).</p>
<p>Konieczność podania nr-u PESEL przy głosowaniu</p>	<p>Głosowanie bez podawania nr PESEL</p>
<p>Dla ważności głosów wykreślenie na karcie do głosowania (bądź przydzielenie wartości „0”) na projekty, na które nie głosuje mieszkańiec</p>	<p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>Aby zabezpieczyć karty papierowe przed ewentualną manipulacją i „dopisaniem” głosów do karty, można na dole karty wstawić rubrykę, w której głosujący wpisuje liczbę projektów, na które zagłosował, np. <i>Wybrałem/am .....(wpisać liczbę słownie) projektów ogólnomiejskich/lokalnych.</i></p>
	<p>Karta do głosowania na dwóch oddzielnych kartkach A4 zamiast na A3</p>

Opracowanie powstało w ramach projektu „Obywatelska Dąbrowa” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

VI. OGÓLNE ZASADY PROCESU

UWAGI	PROPOZYCJE ZMIAN
<p>Wyjście poza poziom lokalny projektów – na wzór Łodzi, tj. projekty dzielnicowe i ogólnomiejskie, aby można było też zgłaszać i realizować inwestycje, które mogą się przydać i być wykorzystywane przez wszystkich mieszkańców</p>	<p>2-stopniowy model BP: poziom dzielnicowy i ogólnomiejski</p> <p><u>REKOMENDACJE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Poziom tzw. ogólnomiejski wyznaczony TERYTORIALNIE (tzn. wyznaczenie puli miejsc/terenów, których mogą dotyczyć projekty zgłaszane w tej kategorii) - obszary użytkowane przez ogół mieszkańców miasta, słabiej identyfikowane na poziomie dzielnic jako ich części <p>Proponowane tereny do wydzielenia w ramach tej puli:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Park Hallera - Zielona - Plac Wolności - Podlesie - Pogoria I, II, III, IV, a w szczególności plaże - Wzgórze Gołonoskie - Błędów - Planty Piotrowskiego <ul style="list-style-type: none"> • Osobna pula środków na te projekty (w zależności od ostatecznej wysokości środków na DBP na 2015r.) lub ewentualnie wydzielenie części środków z ogólnej puli DBP, ale wtedy z limitem np. max. 200 tys. • Składanie wniosków analogicznie do procedury dot. wniosków dzielnicowych:

Opracowanie powstało w ramach projektu „Obywatelska Dąbrowa” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- propozycje samych mieszkańców
- takie same wymogi ogólne dla projektów
- większa wymagana liczba głosów poparcia, np. 50 (ew. z więcej niż 1 dzielnicy)
  - Dopuszczenie do głosowania wszystkich pozytywnie zweryfikowanych wniosków na tym poziomie (bez preselekcji)
  - Model głosowania - do przesilenia, np.:
- osobne pule punktów na poszczególnych poziomach
- 10 punktów do dyspozycji na obu poziomach (możliwe dowolne ich rozparcelowanie pomiędzy projekty – w praktyce na poziomie dzielnicy jedna lista łącząca projekty lokalne i ogólnomiejskie)

W przypadku wprowadzenia w kolejnej edycji DBP 2-stopniowego modelu, kluczową kwestią będzie organizacja dyskusji mieszkańcami na temat propozycji takich projektów – szczególnie przydatne będą tu dedykowane spotkania, najlepiej o charakterze warsztatowym.

<p>Wyraźny podział opinii i spór o możliwość zgłaszania projektów, które będą realizowane na terenie instytucji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potencjalnie ograniczenie dostępności do efektów realizacji projektów do określonych grup odbiorców, np. uczniów szkoły, - przewaga grup zorganizowanych wokół instytucji i „strukturalne” uprzywilejowanie takich projektów, np. na skutek pozycji dyrektora instytucji, aż po takie praktyki jak bezpośrednie kampanie promocyjne projektów na rzecz szkoły na jej terenie i poprzez uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • Określenie typów projektów, jakie można składać na rzecz instytucji – odrzucenie projektów, które mogą być zrealizowane z innych środków • Wyższy wymóg głosów dla projektów instytucjonalnych (<i>pojedynczy głos</i>) <p><u>REKOMENDACJE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wymóg zagwarantowania dostępności efektów realizacji projektów dla wszystkich mieszkańców, np. poprzez udostępnianie przestrzeni instytucji po godzinach także osobom niekorzystającym z niej na co dzień • Konieczność wskazania możliwości zapewnienia otwartości i dostępności na poziomie uzasadnienia do projektu (w tym np. pisemna deklaracja dysponenta terenu/instytucji, że takie udostępnienie umożliwi) • Formalny zakaz prowadzenia kampanii w szkołach i przedszkolach (wprowadzony zarządzeniem Prezydenta) • Upublicznienie informacji na temat tego, ile z projektów wybranych do realizacji w ramach pierwszej edycji DBP dotyczy faktycznie projektów realizowanych w instytucjach (ok. 10%).
<p>„Budżet partycypacyjny” to trudne pojęcie</p>	<p>Zmiana nazwy na bardziej zrozumiałą – budżet obywatelski</p> <p><u>REKOMENDACJE</u></p>

Opracowanie powstało w ramach projektu „Obywatelska Dąbrowa” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

	<p>Decyzja o stosowaniu nazwy BP zamiast BO jest ostatecznie decyzją organizatora procesu – ważne jednak, by w jej stosowaniu zachować spójność i konsekwencję. Termin BP jest faktycznie trudniejszy, ale z kolei „oswaja” mieszkańców z samym pojęciem partycypacji, które powoli zakorzenia się w języku polskim i znajduje zastosowanie m.in. w finansowanych ze środków publicznych systemowych programach wspierających włączanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Jak się zatem wydaje, konsekwentne tłumaczenie mieszkańcom, na czym partycypacja polega, zaczynając od budżetu partycypacyjnego, jako jednego z takich mechanizmów, jest pewnym wyborem na rzecz edukacji obywatelskiej. Za stosowaniem nazwy BP może przemawiać też to, że termin ten odnosi się do konkretnej metodologii działań włączających obywateli we współdecydowanie o wydatkowaniu środków publicznych, opartego na zasadzie bezpośredniego określenia celów wydatkowania w oparciu o głos mieszkańców, co ostatecznie pozwala na ściślejsze przestrzeganie faktycznej realizacji założeń mechanizmu BP w ramach lokalnej procedury (zapobiega ewentualnym „wypaczeniom” procesu).</p>
<p>Podział miasta na dzielnice</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konkretnie korekty wyznaczonych granic dzielnic w ramach procedury DBP • Propozycja podziału na mniejsze jednostki, np. osiedla/kwadraty <p><i>ALE: ten postulat podzielił uczestników</i></p>

Opracowanie powstało w ramach projektu „Obywatelska Dąbrowa” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

	<p><i>spotkań – część z nich argumentowała, że taki krok doprowadzi do znacznego zmniejszenia kwoty na poszczególne części dzielnicy i automatycznie ograniczy skalę potencjalnych projektów</i></p> <p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>Szczegółowe korekty podziału dzielnic zostaną wprowadzone w oparciu o napływające do Urzędu głosy mieszkańców. Powinno to m.in. być wyróżnioną kwestią w procesie konsultacji nowego modelu DBP, który będzie miał miejsce pod koniec stycznia br.</p>
Potrzeba upublicznienia informacji o kosztach procesu – żeby można było ocenić efektywność procesu BP na przyszłość (w kategoriach tzw. kosztowej efektywności)	<p><u>REKOMENDACJE</u></p> <p>Takie informacje dobrze byłoby zawrzeć w krótkim raporcie podsumowującym cały proces, gdzie w jednym miejscu zebrane będą dane nt. liczby projektów, zgłoszonych i wybranych do realizacji, frekwencji itp. oraz ostateczne zmiany w modelu DBP na kolejny rok.</p>
Przy podziale środków uwzględnić nie tylko liczbę, ale także powierzchnię dzielnic.	
Niejasności dot. szczegółów projektów wybranych do realizacji, np. niedookreślenie szczegółów projektu, którego ostateczny efekt ma być wynikiem warsztatów projektowych z mieszkańcami czy brak wyraźnego komunikatu o tym, że kształt projektu poddany pod głosowanie jest kształtem ostatecznym	
	<p>Wprowadzenie limitu kosztów projektu, np. do max. 50% kwoty na dzielnicę</p> <p><i>ALE: zdania w tej sprawie były wyraźnie podzielone – argumentowi o przewadze dużych projektów, które „czyścili pulę” na</i></p>

	<p><i>poziomie dzielnic i sprawiały, że w prawie połowie dzielnic do realizacji trafi tylko 1 projekt, przeciwstawiono ten, że wciąż jeszcze mieszkańcy odczuwają potrzeb dużych projektów inwestycyjnych, które są możliwe do realizacji w ramach DBP tylko bez takich ograniczeń</i></p>
	<p>Postulat zwiększenia środków do dyspozycji mieszkańców w ramach DBP w kolejnym roku, np. zwiększenie puli gwarantowanej (podstawy) do 40 000 zł.</p>
<p>POZOSTAŁE REKOMENDACJE</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Aby móc dokonać w kolejnych latach rzetelnej ewaluacji i analizy skuteczności poszczególnych mechanizmów zastosowanych w procesie DBP (np. na etapie informowania czy ordynacji zastosowanej w głosowaniu na projekty do realizacji), warto poddać szczegółowej analizie różne zbiory danych zgromadzone w procesie DBP, np. dotyczące zróżnicowania głosujących pod względem wieku, rozkładu punktów przyznawanych w głosowaniu itp. Jako przedmiot analizy może być to interesujący temat dla badaczy akademickich zajmujących się np. teorią wyboru publicznego czy ogólniej - badaniem mechanizmów demokracji lokalnej, którzy mogą stać się długofalowymi partnerami samorządu w procesie projektowania optymalnego kształtu mechanizmu BP dla Dąbrowy Górniczej. • Aby wesprzeć wymianę informacji pomiędzy mieszkańcami, a zwłaszcza osobami zainteresowanymi składaniem projektów, warto założyć i podpiąć pod stronę internetową DBP forum internetowe, gdzie takie osoby mogłyby w toku procesu dyskutować o swoich pomysłach, umawiać się na wspólne przygotowywanie projektów, wymieniać się informacjami nt. kosztów różnych działań itp., także poza udziałem w „fizycznych” spotkaniach organizowanych w ramach procedury. Forum takie, oprócz części ogólnej, mogły mieć m.in. osobne podstrony dedykowane poszczególnym dzielnicom. • W oczach uczestników spotkań uznanie znalazł mechanizm „dowartościowania” dzielnic o wysokiej frekwencji dodatkowymi środkami na projekty, które w tym roku przypadły dzielnic Okradzionów, gdzie osiągnięto frekwencję na poziomie 78%. W kolejnych latach warto informacje o tym mechanizmy wyraźnie komunikować – może on mieć dodatkowe działanie mobilizujące dla mieszkańców innych dzielnic. 	

OBSERWACJE OGÓLNE

W spotkaniach ewaluacyjnych wzięli udział mieszkańcy, którzy – jak wynika z ich wypowiedzi w trakcie spotkań - zaangażowali się w proces DBP, ponieważ uznali go za ciekawą możliwość wpływania na sposób wydawania środków z budżetu lokalnego. Większość z nich w momencie spotkań ewaluacyjnych dalej uważała ten mechanizm za dobry i obiecujący, nawet jeśli miała szczegółowe uwagi do pewnych jego elementów. W ogólnych wypowiedziach na ten temat mieszkańcy ci zwracali uwagę na największy walor DBP, jakim jest bezpośredniość udziału mieszkańców w procesie decyzyjnym – możliwość zgłaszania własnych projektów oraz ich bezpośredniego wyboru w ramach powszechnego głosowania. Pojawiały się głosy, że „nareszcie” znalazła się możliwość dla realizacji pomysłów, co do których uważano lokalnie, że są potrzebne dzielnicy, ale dotąd nie znajdowały się na liście priorytetów formułowanej przez prezydenta i radnych. Pozytywnie komentowano również fakt, że procedura DBP sprawiła (przynajmniej w pewnych częściach miasta), że mieszkańcy mobilizowali się do wspólnego wymyślania i popierania projektów, spotykali się, by o nich rozmawiać, wymieniali się informacjami na temat całego procesu.

Na obu spotkaniach pojawiły się jednak również osoby, które z różnych względów wyszły z udziału w DBP rozczarowane, a czasami wręcz zniechęcone do udziału w jego kolejnej edycji. Przyczyny ich postawy trudno wyczerpująco analizować w oparciu jedynie ich wypowiedzi w trakcie spotkań, ale odwołując się nawet do tak wybiórczych informacji można pokusić się o pewne spostrzeżenia dotyczące - po pierwsze, skutków rozgoryczenia związanego z ilością pracy i energii włożonej w przygotowanie wniosków i ich promocję, która nie przełożyła się na efekt w postaci wyboru projektów do realizacji, po drugie – skutków niezrozumienia pewnych szczegółów i zawiłości procesu, które w niektórych przypadkach kładły się cieniem na zaufanie dla całokształtu procedury, która wydawała się części osób nieprzejrzysta i podatna na manipulacje (takie uwagi dotyczyły przede wszystkim fazy weryfikacji i opiniowania projektów). Z kolei podnoszone przez niektórych uczestników spotkań argumenty o tym, że wygrały projekty, które „kłócą się” z ich rozeznaniem w potrzebach ich dzielnic czy w szczególności w potrzebach grup, których są członkami (dot. to zwłaszcza osób starszych) należy rozpatrywać nie tylko z perspektywy tego, że w procedurach demokratycznych oczywiście zawsze „czyjś pomysł przegrywa”, ale także tego, na ile różne grupy społeczno-demograficzne udało się równomiernie zaangażować w całą procedurę i szczególnie wesprzeć tam, gdzie można wnioskować o jakiegoś rodzaju nieuprzywilejowaniu (np. w dostępie o informacji, jeśli część z nich jest dostępna przede wszystkim w Internecie). Ten problem wydaje się szczególnie warty uwagi w odniesieniu właśnie do seniorów, ale

Opracowanie powstało w ramach projektu „Obywatelska Dąbrowa” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

także do osób poniżej 18 roku życia, które w DBP mogły wziąć udział, ale które – patrząc na ogólne statystyki procesu – zrobiły to tylko w nieznacznym stopniu. Z punktu widzenia organizatorów procesu, warto zastanowić się, czy są jakieś grupy, które do których w kolejnych edycjach DBP należałoby zwrócić się z dodatkowymi działaniami informacyjnymi czy wspierającymi je w uczestnictwie w procedurze, np. w szkołach ponadgimnazjalnych. Takie działania wspierające mogą w przyszłości nie tylko zaktywizować do udziału w procesie budżetu partycypacyjnego szersze grono mieszkańców, ale też pomóc uchronić przed zaprzepaszczeniem potencjału aktywności, którą udało się rozbudzić wokół pierwszej edycji DBP.

Opracowanie powstało w ramach projektu „Obywatelska Dąbrowa” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.